Број 191. У Новом Саду у четвртак 2. (15) септембра 1910. Година XLV.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена јој је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Појединим бројевима од петка цена је: за исту годину 2 круне, на целу годину 4 кр. за остале земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЈОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Уток

подвесен архид администр ативном одбору у Карловцима против бирачке листе карловачке.

Износимо овај уток, да и он посведочи подивљалост самосталске обести, силовитости и незаконља, управо рећи — страначког лудила. Као што смо извештени, у том лудилу предњачио је у седници црквеног одбора карловачког познати поседник дубоког подрума „цикет вина“, поп Глиша Јовић. Његов поступак назвао је одборник Ђока Милутиновић „безобразлуком“, и рекавши затим: „Ја то не могу да издржим“, изашао је из одборске седнице. Остављамо свакоме на вољу, да пресуди, да ли је тај поступак, што га износи овај уток, лудило или безобразлук. А у своје време ћемо јавити, да ли су наше автономне власти учиниле, и шта су учиниле, да се и то лудило и тај безобразлук излечи, закону важност прибави, а јавно право бирачко заштити од таквих лудила и безобразлука Колико је пак то лудило и тај безобразлук, у којем је предњачио Глиша Јовић, нека каже сам уток, која овако гласи:

Славни Црквени Одборе!

Против закључка тога одбора од 29. августа (11. септ.) о. г Бр. 63., којим су решавање рекламације подчесене против дана 18. (31) августа о. г. бр. 61., по том одбору састављене бирачке листе у сврху избора посланика за српски нар. црк. сабор и којим је закључком иста листа коначно установљена, подносимо овај

Уток.

I. У, дана 18 (31) августа о. г закључком црквенога одбора тога бр. 61., састављену бирачку листу унесени су као бирачи многи који су осуђени били ради злочина, те који су по 13. §. II. Б. прев кр рескрипта од 10. авг. 1868. друга алинеја искључени од права бирања.

На темељу 9. §. изборног реда за срп. нар. црк. забор од 1871 године, рекламовали смо и ове особе и тражили смо, да се из бирачке листе бришу. И ма да је дотичној рекламацији допринесена била и потврда овомесног градског поглаварства о осуђености дотичних особа, коју потврду и овде прилажемо по ·/., црквени одбор је са 7 против 6 гласова решио, да рекламовани имају остати у бирачкој листи.

После тога је црквени одбор узео у претрес рекламацију дра Лазе Поповића којом је за брисање рекламовао Младена Илића, Младена Божића, Симу Ненадовића и Душана Коларовића, тако исто ради злочина осуђене. Ту је рекламацију црквени одбор уважио и дотичници су брисани

Црквени одбор је, дакле, ове брисао, а рекламиране, због истог разлога, од нас задржао је у бирачкој листи!

II. Код састављања бирачке листе, дана 18. (31.) августа о. г. унесени су у листу око тридесет њих, који нису распорезани били на парохијалу, те по томе нису ни дуговали ништа. Као н пр. Бајин Љуба, Бижић Славко, Божарковић Душан Иштоковић Ђока, Јечинац Милан, Мицић Михајло, Марковић Лаза. А унесени су у бирачку листу стога, што је црквени одбор стао на становиште, да не може бити лишен бирачког права онај, којега је црквена општина или пропустила распорезати на доприношење прилога за подмирење црквено-школских потреба или га је из тог распореза намерно, из буд којег разлога излучила и тога распореза ослободила.

Је ли то становиште коректно или није, о томе би имао донети своје решење за то надлежни форум Али је црквени одбор, ставши већ на споменуто становиште, свакако био дужан, по томе становишту и прихваћеном начелу поступати у свима случајевима конзеквентно и праведно. А црквени одбор није тако чинио, него је и у том правцу са својом партајском већином показао пристрасност, страначку самовољу и страст, одвратну недоследност.

Ми смо на име рекламовали Живана Станкова, Стевана Шандоровића, Раду Мукића, Сергија Рајчевића, Шандора Поповића Ђоку Пузића, Стеву Крчединца, Стеву Станкова, Милана Станкова, Милана Ракића, Алексу Миладиновића и друге, са захтевом да се исти уврсте у бирачку листу, јер да не дугују парохијала, и јер не могу губити бирачко право стога, што нису распорезани.

Црквени одбор је већином гласова одбио нашу рекламацију са разлога што дотичници нису ни распорезани за плаћање парохијала.

Одмах после тога, узео је црквени одбор у претрес рекламације Борисава Матејића и Александра Грбића у истом правцу и већином гласова је решио, да се у бирачку листу унесу Душан Михајловић, Остојић Ђока, Јоца Милошевић, Ђура Радонић, Сава Станимировић Павле Лазић, Трива Зарић, Јефта Станков, Рада Николић и Лаза Дејановић, ма да и ови нису распорезани, па нису ни плаћали парохијал.

III. На рекламацију Борисава Матејића увршten је у бирачку листу књиговезац Стева Стојановић, ма да је доказано било, да исти још није постао ни члан карловачке црквене општине, пошто се је у Карловце доселио тек у току месеца августа о. г.

IV. Све је тако урађено у црквеном одбору, јер је тако хтела већина тога одбора, руковођена страначком самовољом и страшћу, а у сврху да тим начином повећа број бирача за кандидата оне странке, којој и чланови те већине црквеног одбора припадају, а да што више смањи број бирача другога кандидата, у колико га буде било.

То је доказао у самој одборској седници угледни и интелигентни члан те одборске већине Ђока Јовановић Нићифоровић, кад је отворено и искрено признао; „да се ради о једном гласу“, јер да може на избору одлучити и један глас ко ће бити изабран за посланика. На што му је одговорено: „Не ради се овде о гласовима, о бирачком праву и о закону“. — Напослетку истичемо, да листину, која је изложена била, није сачинио црквени одбор, него ју је сачинио сам перовођа, како се то види из записника црквеног одбора.

На темељу гореизложеног, молимо славни црквени одбор, да изволи овај у-

ПОДЛИСТАК.

ЈЕДАН РАЗГОВОР КОД СТОЛА.

— Марк Твен. —

(Свршетак.)

Захвалим му се и рекох: — Да, да, помешао сам га с другим једним дететом, са свим тако, Тома Хенрик звало се сирото дете; Тома, хм — по великом Томи Кар хилу, а Хенрик - хм — по Хенрику VIII. родитељи беху задовољни с именом детињим.

— Сад ми је још непоњатније — мрмљаше лепа пријатељица.

— Зашто?

— Јер су га родитељи називали увек Амалија Сузана, кад су говорили о њему.

Ту беше крај мојој мудрости; било ми је, као да ме је ко лупио по усти. Да наставим даље, морам лагати, а то нећу. Седио сам нем и пекао сам лагано на ватри свога понижења и срамоте. Уједанпут се засмеја, моја противница и рече:

— Баш сам се насмејала у себи овим успоменама нашим на стара времена. Одмах сам приметила, да се ви правите, као да ме познајете, но кад сам вас већ похвалила, закључила сам, да вас казним за то и испало ми је за руком. Врло ми је мило било, што сам преко вас познала Ђорђа, Тома и Дарлеја, јер ја о њима дотле ни чула нисам. Само треба да човек нешто почне, па може дознати од вас читаву гомилу новости. Марија и бура која је отргнула предњи чамац, то све стоји и постоји, а друго све је измишљотина. Марија је моја сестра, цело јој је име Марија Х., знате ли сад ко сам?

— Јест, сад вас се сећам — ви сте исто тако немилостива срца сад, као што сте били пре тринаест година на лађи, јер ме иначе не би тако казнили. Исти сте и споља и из нутра као што сте били. Изгледате исто тако млади као онда, ваша је лепота непромењена, а имате отисак те лепоте на детету! — А сад, ако су вас ове моје речи гануле, дозволите да склопимо мир, јер ја признајем, да сам побеђен и савладан.

То буде и учињено.

Кад сам се вратио Харију, рекох: „Видиш, шта све може да уради дар и уметност!“

— Молим молим, ја видим шта је све у стању да уради незнање и простота! Да један човек, код кога су здрави свих пет чула, на оваки се начин натури страним људима и читава по сата гњави, то још није било! Шта си им само говорио?

— Ништа рђаво! Само сам запитао девојку, како јој је име?

— Боже мој, то си само ти у стању! Било је глупо од мене, што сам те пустио да идеш у луде. Али од куд сам могао знати, да ћеш се ти тако заборавити! Шта ће ти људи мислити о нама? Али, како си то рекао? На који начин? Ваљда тек ниси без икаква увода?

— А не, рекао сам: Мој пријатељ и ја, радо би хтели знати, како се ви зовете — ако ви немате ништа против тога!

— Но то је заиста било онако издалека! — Ова ти учтивост служи на част, и ја сам ти особито благодаран, што си и мене умешао! Шта она на то?

— Ништа необично! Она просто рече своје име.

— Је ли могуће! — и није се ни мало изненадила?

— Та — јесте нешто — али мени се чини да је то од радости.

— По свој прилици... биће да је од радости — јер како се и не би обрадовала, кад је један стран с оваким питањем нападне. — Шта си радио даље?

— Пружио сам јој руку и она протресла,

— То сам видео — једва сам могао да верујем очима! А није ти рекао господин, да ће ти завртнути шију?

— Не, мени се чини, да су се сви обрадовали, што се са мном упознали!

— То ће и бити; а у себи су мислили: Овај предмет са изложбе мора бити да је побегао од својих чувара, па хајде да

ток са свим овопредметним списима спровести велеславном архидијецезалном административном одбору који молимо:

Да изволи дана 29 августа (11. септембра) о. г. у седници црквенога одбора карловачког установљену бирачку листу, односно овопредметни донесени закључак под бр. 63 уништити и црквеном одбору том наложити, да приступи установлењу нове бирачке листе, а код тога посла поступати строго по постојећим прописима беспристрасно и уредно;

2. да изволи донети одлуку или ју код више власти изазвати о томе, да ли припада бирачко право оним особама, које нису у распореду парохијала, и других црквеноопштинских потреба, те услед тога које особе нису ни добриносиле своје прилоге на те потребе.

3. да изволи наложити црквеном одбору том, да у бирачку листу не уноси ниједну особу о којој му је познато, да је ради злочина осуђена, јер је српски народно црквени сабор прошли избор посланика за тај сабор у Карловцима уништио баш и стога, што су такве особе у бирачку листу уврштене биле.

4 Да велеславни административни одбор изволи за 9. (21.) септембар о. г. одређени избор посланика у Карловцима за српски народно-црквени сабор одгодити до правомоћног решења овог нашег утока, односно до правомоћности на тај избор односеће се бирачке листе.

У Карловцима, 1. (14.) септембра 1910

Мих. Протић
Урош Јанковић
Јован Ранковић

Нови Сад, 2. септембра.

Накнадни избори за српски народни црквени сабор. Самосталци чине све могуће, да победе при накнадним изборима за српски народни црквени сабор, који ће бити свуда 9. овог месеца.

У ердевичком котару вуку по селима самосталског „испосника Валеријана“, али је постигао за сад толико, да је поскупило вино и ракија. Ствар радикалних кандидата стоји врло добро.

У Ср. Карловцима самосталски одбор градио је бирачку листу, као да нема никаквог закона. Кога хоће, уметли су у нову бирачку листу, а ко им се није свидео тога су брисали Но неће им помоћи.

У Новом Саду су се озо дана пребројали подрепаши, и кад су видели колико их је, и видели да огромну већину бирача не могу ни купити, ни застрашити, ни обманути, решили су, да траже начина да се избор одгоди О овој занимљивој ствари писаћемо још.

Нови Сад, 2. септембра.

Бан Томашић о програму хрватско-српске коалиције. Бан Томашић говорио је са једним бечким новинаром о новом програму „удружених хрватских странака“, и рекао је, да тај програм никако не може остати као владин програм. Ако се тај програм не измене, не може бити подлога владиној странци.

Бан Томашић замера том програму, што напушта дуализам и ствара триализам. То се нарочито мора истиснути из програма.

Бан указује нарочито на то, да хрватско-српска коалиција има 57 чланова, а на оној конференцији, на којој је донесен нов програм, било је свега 24 члана. Он држи, да се они други не слажу, те ће се или повући или ићи с баном. Разуме се, да се он може у том преварити.

Што се тиче дана избора, то бан још не може пресудити, кад ће бити избори. А ако би он на првим изборима пао, доћи ће до нових избора.

Борба између патријарха и турске владе.

Поред осталих трзавица и замршаја у Турској, одиграва се данас још један важан догађај, који може да буде кобнији но што се мисли.

Борба, која се води између цариградског патријархата и турске владе, постаје све судбоноснија. Најновије вести из Цариграда јављају, да је турска влада наредила најопсежније припреме и мере, да спречи одржавање патријархатске народне скупштине. Закључила је, да патријарашки двор, где се држи скупштина, фанар, са војском да поседне, изасланике да не пусти унутра и већ је два изасланика ухапсила. И решила је да најбезобзирније поступи не само према светским изасланицима, већ и свештеним члановима. Ово је међу Грцима Турске изазвало силно огорчење.

Пре но што пређемо на данашње догађаје да се осврнемо на оне, који су се у последње време дешавали.

Као што је познато, у Турској већ одавна води се страсна и огорчена борба, између патријаршиста и екзархиста, односно између Грка и Бугара. Борба та се нарочито води око цркава и око школа.

Бугари у Македонији припадали су такође некад патријаршији, но кад је 1872. године проглашена шизма, они су прешли екзархату, и полако Грцима отимали цркве и школе.

Младотурци су хтели тој верској борби да стану тиме на пут, што су у сабору турском донели једну одредбу, по којој све спорне цркве и школе, припадају у појединим местима, оној народности, која је данас у томе месту, у већини. Осталим народностима ће се цркве и школе саградити из државних средстава.

Ту одлуку поздравили су македонски Бугари са највећом радошћу. Они су на тај начин од екзархије већ до сад отели преко 50 цркава и школа, а добиће још много више. Турска влада је око стотину православних цркава и школа затворила, што су спорне, и док се коначно не установи, коме имају да припадну, Грцима или Бугарима.

Што Бугари због тога више ликују, а екзарх Јосиф лично захвалио турској влади и султану, дотле је међу Грцима све већа огорченост. Патријарх Јоахим II. тражио је аудијенцију код султана, не би ли у њој испословао, да султан том закључку турскога сабора, не да санкцију. Влада турска је аудијенцију спречила, а пристала је само да прими меморандум патријаршије у тој ствари.

Патријаршија се у том меморандуму позива на све своје дојакошње привилегије и царске фермане, у којима су све спорне школе и цркве обележене као својина патријаршије. Указује се на то, да турска влада и турски сабор, нису могли једном циглом наредбом, да патријаршији то право својине одузму, и да такова питања не спадају пред сабор, већ пред редовни суд. У грчким круговима тражило се све гласније и то, да се позове верски турски поглавица Шеик ил-Ислам, као чувар мухамеданског шериатског права, да он о тој ствари донесе одлуку. Турска влада одбила је и то.

Патријарашки савет, а и св. синод решили су тад, да фанар не напуштају, попретили су оставком патријарха и свију епископа, затварањем свију грчких цркава и школа у Турској. Кад се турска влада није осврнула ни на то, решише, да учине употребу свију мера, које им даје међународно право и међународни уговори (нарочито §. 62 берлинског уговора о равноправности вероисповеди) и закључише да сазову народну скупштину, која је у црквеном уставу предвиђена.

Турска је влада сад прибегла још одлучнијим мерама. Забранила је сазив народне скупштине, а кад су избори у пркос тој забрани обављени, решила је да састанак њен спречи по сваку цену Два изабрана посланика већ је ухапсила, извела пред војни суд, који их је лично учинио одговорним, ако се та скупштина одржи. И као што смо напред истакли, решила је да војском опколи фанар, спречи улаз у њега свима посланицима, било световним било свештеним. Од коликог замашаја може да буде то решење владино, јасно ће бити свакоме који зна састав народне скупштине патријарашке. Она се састоји из 12 сино-

---

правимо мало с њим комедију! Тако се једино може протумачити предусретљивост.

— Ти си сео — јесу ли те понудили?

— Нису, но ја мислим, заборавили су.

— Колика видовитост од тебе! Шта си још радио? О чему си говорио?

— Питао сам девојку, колико је стара?

— Заиста, твоја нежност и учтивост превазилази сваку хвалу! Даље — даље — не брини се, што сам се тако намрштио — ја увек таки изгледам, кад осећам какву дубоку унутарњу радост и задовољство. Говори само даље! Је ли ти рекла године?

— Јесте, затим ми је причала о својој матери, мајци, осталим рођацима и о својим околностима.

— Све сама од себе?

— Не, то баш не. Ја сам јој стављао питања, а она ми је одговарала.

— То је дивота! Да је ниси питао и о њезиним политичким назорима?

— Разуме се — она је демократкиња, а муж јој је републиканац.

— Њен муж? Та ваљда тек није то дете удато?

— Није она дете; она је удата, а онај господин, што седи поред ње, то је њен муж!

— Има ли деце?

— Има, седам и по.

— То је немогуће!

— Није, то је права истина. Она ми сада рече.

— Али — седам и по? Шта значи оно пола?

— То је дете из једног другог брака — тако се пасторче рачуна само у пола.

— Из једног другог брака? Зар је она већ и пре била удата.

— Четири пута; ово јој је четврти муж,

— Ја не верујем ничему; то је нешто немогуће. Да ли јој је онај дера брат?

— Не син, и то најмлађи. Он није толико стар, како изгледа, тек му је једанаест и по година.

— То је немогуће, то је све измишљотина! Сад видим целу ствар: видели су кога имају пред собом, и намагарчили су те. Радујем се, што се све ово мене не тиче; надам се, да не мисле да смо нас двоје једне багре. Хоће ли се још дуго бавити овде?

— Не, отпутоваће још пре подне.

— Ја познајем неког, који се због тога јако радује. Од куд знаш? Зацело си питао?

— Нисам, прво сам се распитивао о њиховим намерама у опште, и они рекоше, да ће остати овде још недељу дана, и правити излете у околину. При крају нашег разговора изјасним се, како ћемо их ми на тим излетима пратити и предложим, да те доведем и представим. Они се онда нешто мало устезали и запиташе, да ли си ти из тог завода, од куда сам и ја. Рекох да јеси, на што они примете, да су се предомислили и сад ће одмах да отпутују у Сибирију, да посете једног свог рођака.

— Ово је круна твојих глупости! Тако далеко још нико није дотерао. Ако умреш пре мене, начинићу ти споменик од магарећих глава, толико висок као страсбуршки торањ! Па зацело су питали, да ли сам и ја из тог завода, одакле си и ти? — Какав су они то завод мислили?

— Ја не знам, а нисам се сетио, да их питам.

— Али знам ја! — Они су мислили лудницу, завод за малоумне! И сад нас обоје држе за две једнаке луде. — Видиш, шта си урадио? Зар се не стидиш?

— А зашто? — Бога ми, ја нисам мислио ништа рђаво; шта сад фали? То је диван свет, и мени се чини да сам им се допао.

Хари добаци ми још неколико сурових речи и оде у своју спаваћу собу — да поломи на парампарчад сто и столице, као што рече. Он је јако колеричан човек и најмања га ситница доведе изван себе.

Ова ме млада дама лепо довела у шкрипац, али сам се за то осветио на Харију. Мора човек свој бес на на који начин расхладити јер иначе боли задобивена рана још задуго.

Превео: — **ор.** —

далних епископа, из 12 митрополита, који се бирају, из 8 чланова световног савета и изасланика световних из 81 епархије патријархата, која свака шаље по једног. Ово најбоље сводочи од коликог су замашаја данашњи догађаји у Турској.

Верска су питања шкакљива врло и изазивају трзавице и у другим државама. Питање верско нарочито је шкакљиво у Турској, јер је вера била још једино, у чега су Турци па и Арнаути најређе дирали. Као што је познато, између Грка и Турака врло су односи запети и онако због критског питања. сад је дошао још и овај сукоб. Бугари су умели и опет вешто да употребе нерасположење Турака према Грцима, па да ћаре у Маћедонији. И то ћаре не само на штету Грка већ и Срба, који у Маћедонији и Старој Србији пате у свему највише. Срби у овом питању више су на страни Грка но Бугара, јер од ових после Арнаута највише пате, стрепе од превласти бугараша, који тако немилице тамане Србе и убијају им сваки напредак и полет. Решење овог питања доста ће увидети и на развиће и живот тамошњих Срба.

Политички преглед.

Криза бугарске владе. У Софији се говори, да је наступела криза у кругу бугарске владе. Говори се. да ће можда одступити сва данашња влада, а можда ће одступити само министар спољних послова Паприков и министар финансија Салабашев Узрок кризи је неспоразум међу члановима владе гледе маћедонског питања. При претресању тога питања хоће министри Паприков и Салабашев да се поступа што мирољубивије, док су остали чланови бугарске владе за одлучнији, безобзирнији поступак.

Задолмљивање Ш. IV. и V. дунавског залива.

Написао: Јован Максин, свештеник.

На дневном је реду врло замашна ствар оних граничарских општина бивше немачко банатске 12. пуковније, које поседују земље у Ш. IV и V. дунавском заливу на простору између Дунава и десне обале Тамиша, почевши од Ченте до ушћа Тамиша. Сав тај простор износи 70 хиљада 642 кат ланаца најбоље врсте земље Од 1874. године, годишње у два у три маха се претвара цело то грдно земљиште у море, а земља је једна од најплоднијих што их имаде у Угарској. Још за време бивше војне границе смерало се исушавање, обезбеђење од водоплаве целог ритског земљишта, које се простираше на територијама бившег шајкашког баталијона и банатске војене границе, и то по нацрту оделног саветника Јосефа Кепеши-а. Тадања војна управа је поихвалила Кепеши-јев нацрт, понудила је у првом реду граничарским општинама шајкашког баталијона и немачко банатске пуковније, да оне задолме све ритске земље шајкашког баталиона и немачко банатске пуковније тим пре, јер су те општине на основу свог стогодишњег поседа и уживања свих споменутих ритских земаља и на основу осталих својих привилегија рачунале на право својине тих ритских земаља. Том приликом је једна половина свих тих поменутих ритских земаља поклоњена као грунтовни посед граничарским општинама као награда за њихове велике заслуге за престо и за отаџбину, а друга половина поменутих ритских земаља понуђена је такође граничарским општинама, али под условом да ту другу половину откупе и у име откупнине да плате по ланцу 20 фор. у државну благајну, у року од 10 година. Осим тога морале се граничарске општине обвезати, да ће у најкраћем року све те ритске земље задолмити, од воде обезбедити, јер то обезбеђење одредило је Његово Величанство у својој одлуци од 2. децембра год. 1867., у којој је изречено да се једна половина споменутих ритских земаља на цељи задолмљивања намењује, одређује. Општине шајкашког баталијона прихватиле су горњу понуду, откупиле су на цељи задолмљивања одређену једну половину рита и примиле су на себе обавезу, да шајкашке ритове задолме и то су и извршиле Граничарске општине у подручју немачко-банатске регементе нису хтеле откуп дати за пола рита, нити су хтеле обвезати се, да ритске земље на простору своје регементе задолме. Војно министарство је у след тога решило, да немачко-банатске општине само једну половину ритских земаља као свој грунтовни посед — као поклон — задрже, друга пак половина рита од њих се одузима и предаје се насељеницима, који су морали у име откупнине 30 фор по ланцу платити и обвезани су били сав рит долмом опасати, једном речју сав рит немачко банатске пуковније од воде обезбедити, а граничарске општине се ослобађају од сношења свију трошкова и приноса око задолмљивања. Ово решење, управо предлог ц. кр. војног министарства буде рескриптом Његовог Величанства од 13 октобра 1868 г. потврђен, санкционисан, постаде законом, јер сва наређења Његова Величанства, која се тицаху границе, имадоше одмах законску снагу Од општина одузета половина рита намењена је на цељи задолмљивања целокупног рита, а насеобине у немачко-банатској пуковнији беху само средство, помоћу којег да се задолмљивање, обезбеђење свих ритова немачко-банатске регементе спроведе Приход једне половине ритских земаља имаде се употребити на обезбеђење целокупног рита — тако гласи краљевска одлука од 2. децембра 1867. год. — јер држава с готовим новцем долмити неће. Ко буде уживао приходе те половине (на задолмљивање намењене) ритских земаља, тај је дужан обезбедити сав рит Од граничарских општина одузета је половина рита под тим условом да се средствима те одузете половине цео рит задолми. И немачко-банатске граничарске општине пристале су, да се од њих пола рита одузме у сврху задолмљивања, али тек пошто им је држава обавезно обећала, да ће граничарима поклоњена сва земљишта на рачун одузете ритске половине од водоплаве обезбеђена бити, а да граничари ма и најмање жртве доприносе за то задолмљивање И тако је између немачко банатских граничарских општина с једне и државе, односно војног ерара с друге стране по §§ 861. и 941. аустријског грађанског законика дошло до тешког угозора, по ком уговору је задолмљивање свих немачких банатских граничарских ритова са употребом једне половине тих ритова спало у дужност државе, односно војеног ерара, који је то задолмљивање хтео у оно време помоћу насељеника, путем насељавања од граничарских општина одузете ритске половине, спровести.

Услед рескрипта од 13. окт. год. 1868. на једну половину немачко-банатског рита населише неколико села и насељеници одмах отпочеше градњу долме, исушавање целог рита, без икаква суделовања граничарских старих општина. Но потхват насељеника испао је несретно. Насељеници Ш. IV и V. дунавског залива нису били у стању одржати се, њихове подигнуте долме (које не беху још ни довршене) поруши вода 1874 год. а они сами се развијоше на све стране још пре, него што су дужности својој задоста учинити могли. У доба ове несреће насељеника војна граница беше већ развојачена и припојена земљама круне св. Стевана Развојачењем границе на место граничарског војног ерара ступио је угарски краљевски ерар као законити наследник војног ерара Све ствари војног ерара прешле су на угарски краљевски ерар. Када се 1874 а 1876. године насељеници сасвим разишли, њихова земљишта остадоше пуста, и та пуста земљишта узео је одмах у свој посед угарски краљевски ерар, као законити наследних бившег војног ерара. Војени ерар се контрактуално обвезао граничарским општинама, да ће он у име од граничарских општина одузете половине рита долмом обезбедити сва земљишта Ш., IV. и V. дунавског залива, и то је војни ерар покушао спровести такође помоћу насељеника. Насељеници су се разишли, њихову земљу је узео у свој посед уг кр. ерар, и тиме је уједно наследио и ону дужност, која је скопчана са насељеничком земљом, односно са половином рита, одузетом од граничарских општина. А дужност та је у томе: да је свагдашњи уживалац од граничарских општина одузете половине рита дужан од воде обезбедити сав рит, све земљиште Ш., IV. и V. дунавског залива. Уг. кр. ерар заузео је земље насељеника, и ужива их и данас од 1874. год. непрекидно, те зато је дужан од водоплаве обезбедити све земљиште Ш., IV. и V. дунавског залива Параграф 25. краљевског рескрипта од 9. јуна 1872 год. изрично вели: „Све оне обвезе, којих се војени ерар контрактуално спрам трећих лица примио, као и свако право, које из тих уговора припада војеном ерару, прелазе на уг. кр. ерар, у колико се контрактуални предмети не односе на војене потребе граничарских чета“. Војени се ерар обвезао у име одузете ритске половине задолмити цео рит, и ова је обавеза војног ерара спала на законитог наследника његовог, на уг. кр. ерар. Но не само краљевски рескрипти, који и данас имају законску снагу, што изричу поменуту дужност уг. кр. ерара, већ је та дужност и по гласу угарског XXVII. зк. чл. од 1873 г. — који се односи на припојење војне границе Угарској — спала на угарски краљевски ерар. Осим тога је и сам угарски краљевски ерар признао, да су за њега обвезна наређења краљевског рескрипта од 13 октобра 1868. год., при пријему agenda војног ерара, што се из пријемног записника видети може

(Свршиће се).

Вести из места и са стране.

Трговински уговор између Аустро-Угарске и Србије.

Некоји београдски листови доносе, како су у Бечу отпочети преговори са српском владом, да нови српско-аустроугарски уговор ступи у живот пре но што га сабори усвоје Из Бечa се нарочито жели, да нови уговор што пре ступи у живот, јер мисле тиме помоћи великој невољи а то ће ублажити велику скупоћу и оскудицу меса како у Бечу, тако и у целој Аустрији.

Одступање Пашићево.

У бечким, пештанским и некојим београдским листовима у последње време непрестано су се проносили гласови, да ће Пашић одступити са министарства председништва и отићи за заступника Србије у Петроград. Министар председник биће Стојан Протић. Из кругова старијих радикала у Београду побијају ту вест, и веле, да нема ни речи о томе, да ће Пашић одступити са министарства председништва, а још је мање било речи о томе, да ће у Петроград за посланика Србије

Шта је са јадранском железницом?

Београдски листови живо претресају једну брзојавну вест, која је јуче стигла из Софије. По тој вести бугарски министар председник Малинов, изјавио је у кругу својих пријатеља, да се дунавско-јадранска пруга, за сада бар неће зацело градити. Неће се градита, иако је то питање потпуно коначно решено било. На место те железничке пруге, градиће се једна друга посве нова пруга. А та пруга биће Бар — Цетиња — Софија — Варна. Том пругом би Црна Гора преко Бугарске била спојена са Русијом. Вели се још, да је план ове пруге спремљен у Петрограду, и да су на њега пристале већ и Црна Гора, Турска и Бугарска. Даље се о овој прузи не јавља ништа, ни када ће отпочета градња ове железнице, ни када су вођени преговори за њу. У ову се вест уопште може тешко веровати, јер та железница, која би толиких жртава стала, не би се исплаћивала. А тешко је веровати, да је дунавско-јадранска пруга, која би се толико исплаћивала, жртвована овој прузи.

Сечењска драма пред судем.

Пре неколико недеља догодило се крваво убиство у варошици Сечењу. Адвокат др. Секе убио је из револвера судског вежбеника Стевана Река Убио га је усред дана на улици пред посластичарницом. По вароши се говорило, да Рек проводи љубав са женом адвоката Секе-а. Ти гласови допрли су и до мужа и овај зграби револвер и убије онога, за кога је држао да му је разорио породични мир и срећу. Јуче је отпочела судска расправа у тој ствари пред поротним судом у Балашађармату. Радозналаца света било је, наравно, врло много. Прво је преслушаван убица, др. Секе. Ишао је у судницу плачући и на њему се видело, да га је посве скрхао истражни затвор. Др. Секе је испричао сву своју прошлост, да би растумачио, зашто је тако раздражљиве природе. Сада је у 32 години. Када је био у трећој години живота, остао је сироче без оца и мајке. Своје детињство и младост је провео у кући свога старатеља, где му није указиван ни најмањи знак љубави, а видео је доста зла. О великом па тњом дошао је до адвокатске дипломе. Своју жену је замиловао, чим је видео, а одмах сутра дан се с њом венчао. У браку често је долазило између њих до речи, јер је он био штедљив, а жена му, која је одрасла у богатој кући, била је расипница. Све је то Секе испричао течно, без прекидања, тек када је затим почео да говори о своје двоје деце, гушио се у плачу. О оном крвавом догађају причао је овако: Пошао је од куће у намери, да потражи Река у стану му, и да га примора, да се ожени са заведеном женом. — На улици сусрели се случајно. Када се сукобио с Реком, изгубио је свест, видео је у њему само оног човека, који му је уништио породичну срећу. Сећа се само толико, да је потегао револвер и пуцао на Река. — После адвоката Секе-а преслушано је 6 сведока, који су сви сведочили неповољно по Секеа. То су сведоци, које је пријавила оптужба. Али су исказали да је Секе, када је видео Река пред посластичаром, прешао преко улице и испалио на њега 2—3 метка. Рек, који је одмах рањен, скривао се за једно дрво, но Секе га је гонио и пукао је још двапут на њега. Јуче по подне преслушавана је и жена адвоката Секе-а. О њеном исказу нема још извештаја. Расправа ће бити завршена по свој прилици тек у петак.

Колера.

Дуж Дунава у Угарској, крај свију мера предосторожности, још се увек појављују случајеви колере. Тако је у Ерчу стигао паробод Коловрат, који је у Мухачу узимао угља Пароброд је искрцао у Ерчију три морнара, који се уз пут разболели. Лечници су установили, да су на сва три морнара знаци колере. Морнари су одвојени, паробод је дезифициран и истакнута је на њему жута застава. У Бају се разболео неки железничарски радник, Колер, под врло сумњивим знацима. Тај радник је неколико дана чистио заходе. У општини Шиогарду близу Сексарда разболео се неки ратар од колере. Услед тих случајева колере, прекинуте су велике војне вежбе, које су држане крај Коморана. Њитрански 14. домобрански пешачки пук, који се вежбао крај Коморана, враћен је већ у Њитру. Поджупани острогонске иештанске жупаније забранили су, да се држе годишњи вашари у острогонској иештанској жупанији. У Бечу се опет разболео један од колере један гробар, који је сахрањивао вртара Гасенхубера. У Бечу држе, да се онамо колера преноси из Угарске, зато се сада морају пријавити полицији сви путници, који скоро стигну из Угарске. Значајна је расправа, што је наступела поводом колере између Беча и Будимпеште. Као што је познато, у Бечу је неколико особа умрло од колере и Беч сада оптужује Угарску, да је из Угарске колера донесена у Беч Јуче су бечке санитетске власти издале и плакатирале једну објаву, у којој тврде, да у Угарској имаваздан места, заражених колером, за које власти не знају. Отуда услед жива саобраћаја између Аустрије и Угарске прети велика опасност Бечу. Вода у Дунаву није заражена, него колеру разносе морнари. Бечке санитетске власти опомињу становништво, да не употребљава храну, која се доноси из Угарске, јер ће се тиме поново пренети колера у Беч. У Будимпешти виде у том бечком поступку отворено непријатељство према Угарској. У Бечу се пре појавила колера него у Угарској. У Угарској нема заражених места, него само појединачних случајева дуж Дунава, а тамо је донесена колера пароброди ма. У Будимпешти су нарочито озлојеђени, што бечке власти забрањују употребу хране из Угарске. Кажу, у томе се јасно види непријатељско расположење према Угарској, против које у Бечу устају, док против Италије и Русије, где колера немилице пустоши, не предузимају никакве кораке Будимпештански листови позивају угарску владу, да одлучно протестује против бечких власти, које путем објава тврде неистине о Угарској.

Немачки правници и смртна казна

У Данцигу се састао тридесети збор немачких правника. Састаје се сваке године. Расправља у три одсека. Трећи одсед претресао је питање, да ли да се укине смртна казна или не. Врло многи професори, државни тужиоци, судије, говорили су против смртне казне неколи су тражили да се посве укине, а неки бар да се смртна казна јако ограничи и ублажи. Главни саветник немачког врховног војног суда Елснер пл Гронау устао је јако у одбрану смртне казне. Немачки листови много пишу о том његовом говору а неколи веле, да му је тај говор са извесне стране наређен. У својем је говору истакао, како смртну казну треба задржати. Револуционарни елементи у данашњем веку рове против цара Виљема и других немачких кнежева. Ниједан закон није тако строг, којим би се такови казнили. Не сме се ни помишљати на то, да се блажије казни онај, који против личности владарске покушава атентате. За такове нема довољно немилосрдне казне Берлински државни тужилац др. Менцел врло је резгровит говор држао против смртне казне, коју је назвао по човечанство срамном и недостојном. При гласању о предлогу, да се смртна казна укине, за је гласало 24, а да се не укине 50. За тим је са 45 гласова против 32 решено, да се то питање и не износи пред целу скупштину. О овом решењу немачких правника пишу врло много немачки листови.

Бежична веза са подводним лађама.

У енглеској ратној морнарици чине се покушаји да телеграфијом без жица постављају везу са подводним лађама. Једну подводну лађу снабдели су нужном справом за бежично телеграфирање. Те кад је лађа пловила под водом, заиста је могла хватати разговетно гласове упућиване јој са једног стоваришног брода. Али гласове упућиване са подводне лађе горе до сад још не полази за руком хватати.

Покварено месо дали војницима.

„Непсава“ доноси вест, да су војницима 25 домобранске пуковније, који су се са вежбе враћали у Слочово добили за ручак покварена меса. Док су чекали на воз, војници су добили ручак, но тек што су појели, скоро сваки војник добио је грчеве у стомаку и почели су повраћати. Пренети су у болницу и истрагом се утврдило, да су јели покварена меса и од тога су се разболели.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

Нови Сад, 2. септембра 1910. године.

Пшеница прве каквоће стара — к — п до — к —
Пшеница нова 19 к 40 п до — к — п.
Пшеница средња 18 к 20 п — до к — п
Пшеница лакша 17 к 60 п до — к — п.
Наполица нова — к — п до — к. — п.
Јечам стари 11 к 40 п до — к — п.
Зоб нова 13 к 60 п до — к — п
Кукуруз у зрну 10 к 80 п до — к — п.
Кукуруз у клипу нов — к — п до — к — п.
Маст 176 к — п до — к — п
Сланина 174 к — п до 182 к. — п
Сланина паљена 174 к — п до 182 к п

(цене по 100 кг. франко)

Јавна захвала.

У име обезбеде за пок. матер моју Даницу примио сам 2000 кр. од чистог српског друштва „Пријатељ“ у Сегедину, на чему се захваљујемо и препоручујемо ову једину чисту српску установу.

Сусек, 1910. год.

1247 1—1 **Цвеја Познановић** с. р.

ПРОДАЈЕ СЕ ФАБРИКА СОДЕ ВОДЕ.

Због слабости здравља продајем своју скоро нову фабрику соде воде и крахера. Промет око 9000 к уна годишње. За услове обратити се власнику

Јовану Бранковићу
1236 1—3 **Шимановци** (Срем).

Гвожђарско-шпецерајска трговина
Јов. Костића
у Митровици

потребује доброг, солидн г млађег помоћника, нарочито гвожђарској струци вешта. Ступање одмах или по погодби. Захтев плате вољна означити. 1252 1—3

10—20 Круна дневно

може свако на лак начин заслужити, ако се бави препродајом једне весма корисне биљке т зв. **Semper Viva** (Увек жива) која стотинама година живи Призната као највеће природно чудо. Препродавци и агенти нека се обрате на

П. А. Никашиновић
1238 2—3 Нови Сад, Темерванска ул. 5

ГОСПОЂА!

Потпуно изображена, сем тога добра кућаница у сваком погледу, желела би место получити као домоустројитељка код једног самосталног господина.

За ближа извешћа на администрацију овога листа. 1241 2—2

ШТАМПАРИЈИ
Јована Пуље у Земуну
потребна су
4 СЛАГАЧА.

Првенство имају, који латиницу и фрактур разуму. Ступати могу одмах. 1240 3—3

КОМИСИОНЕР

школски књига, тисканица писанака издања СРПСКЕ МАНАСТ. ШТАМПАРИЈЕ у Сремским Карловцима

за целу Угарску, Хрватску и Славонију.

НАЈВЕЋА
издавачка књижарница школских књига
Милана Ивковића
Нови Сад, (Ujvidék).

На школским књигама даје

највећи рабат

Препоручује своје велико стоваришће на мало и велико (en gros).

Канцеларијског и концепт-папира, оловака, пера, радир гуме, мастила најбоље каквоће, сунђера, писаљака, таблица и све остале приборе за школе и канцеларије.

Све по јефтиној цени него игде.

Послуга брза и тачна.

Списак школских књига и канцеларијског прибора шаљем бадава. 1173 16—22

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.